

Regeringens proposition

1988/89:148

om upphävande av författningar om
rättegångsgudstjänst

Prop.
1988/89:148

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 27 april 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Margot Wallström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att de nuvarande lagbestämmelserna om rättegångsgudstjänst skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989.

2 Förslag till

Lag om ändring i kyrkolagen

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 13 § kyrkolagen skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989.

3 Förslag till

Lag om upphävande av två författningar om rättegångsgudstjänst

Härigenom föreskrivs att följande författningar skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989:

1. förordningen (1872:55 s. 2) ang. ändring i gällande stadganden rörande gudstjänst vid häradsting,
2. lagen (1910:29 s. 2) innefattande ändring i 2 kap. 13 § kyrkolagen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 april 1989.

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, S. Andersson, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Persson

Föredragande: statsrådet Wallström

Proposition om upphävande av författningar om rättegångsgudstjänst.

1 Inledning

Under våren 1983 tillsattes kyrkoförfattningsutredningen (utredare: hovrättspresidenten Carl Axel Petri) med uppgift att se över regelbeståndet rörande svenska kyrkan.

Utredningen överlämnade i mars 1987 sitt slutbetänkande (SOU 1987:4 och 5) En ny kyrkolag m. m. I betänkandet har utredningen bl. a. lagt fram förslag till en ändrad reglering av rättegångsgudstjänsterna. Förslaget innebär att de nuvarande bestämmelserna om rättegångsgudstjänst upphävs och att dessa gudstjänster i stället regleras genom kyrklig kungörelse.

Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissvaren har publicerats i departementspromemorian (Ds 1988:31) Remissyttrandet över kyrkoförfattningsutredningens slutbetänkande (SOU 1987:4 och 5) Kyrkoförfattningar II En ny kyrkolag m. m.

Regeringen har den 2 juni 1988 (skr. 1988:2) beslutat att inhämta kyrkomötets yttrande över inom civildepartementet upprättade lagförslag om upphävande av de bestämmelser som reglerar rättegångsgudstjänst, nämligen

- 2 kap. 13 § kyrkolagen,
- förordningen (1872:55 s. 2) angående ändring i gällande stadganden rörande gudstjänst vid häradsting,
- lagen (1910:29 s. 2) innefattande ändring i 2 kap. 13 § kyrkolagen.

Kyrkomötets yttrande (kyrkomötets skrivelse 1988:12 och kyrkolagsutskottets betänkande 1988:10) finns intaget som bilaga 1 och 2 till prop. 1988/89:17 om upphävande av vissa kyrkoförfattningar, m. m.

Kyrkomötet har i sitt yttrande tillstyrkt förslaget om att de bestämmelser som reglerar rättegångsgudstjänster upphävs.

Mitt förslag: Möjligheten att hålla rättegångsgudstjänst skall finnas kvar. Lagbestämmelserna om rättegångsgudstjänst skall dock upphävas. I fortsättningen bör ämnet regleras endast av kyrkomötet genom kyrklig kungörelse.

Kyrkoförfattningsutredningens förslag överensstämmer med mitt (betänkandet del I s. 117 – 120 och 207).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. Ett par remissinstanser vill dock ha regler i lag om en skyldighet för svenska kyrkans församlingar att hålla rättegångsgudstjänst.

Kyrkomötet har tillstyrkt att de bestämmelser som nu reglerar rättegångsgudstjänster upphävs (KL 1988:10 s. 21, kskr. 12).

Skälen för mitt förslag: Den grundläggande bestämmelsen om rättegångsgudstjänster finns i 2 kap. 13 § kyrkolagen. Av bestämmelsen framgår att ändamålet med rättegångsgudstjänst är att ”hålla gudstjänst med sång och böner samt någon tjänlig texts förklaring, som giver anledning till att betänka det verkets viktighet, som företagas skall”.

Rättegångsgudstjänst skall förrättas vid tingsrätt endast på det första tinget på året enligt förordningen (1872:55 s. 2) angående ändring i gällande stadganden rörande gudstjänst vid häradsting. För hovrätt gäller att rättegångsgudstjänst skall förrättas vid vårsessionens början enligt lagen (1910:29 s. 2) innefattande ändring i 2 kap. 13 § kyrkolagen.

Platsen för rättegångsgudstjänst och frågan om närvaroplikt har precisrats genom 7 § resolutionen den 17 december 1697 på prästerskapets allmänna besvär. Enligt denna bestämmelse bör predikningarna hållas ”i kyrkan om hon så nära är; men skulle hon över en fjärdingsväg vara avlägsen, må predikan ske på själva tingsstaden; och bör så väl domaren själv som nämnden densamma från begynnelsen till änden bevista”.

Oberoende av avståndet till kyrkan kan enligt kungörelsen (1941:895) angående plats för hållande av tingspredikan gudstjänst hållas i tingshuset, om domkapitlet efter framställning medger detta.

I 10 § lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken erinras om skyldigheten att följa bestämmelser i kyrkolagen eller särskild lag eller författning om gudstjänst vid allmän domstol.

Bestämmelserna om rättegångsgudstjänst avser endast tingsrätt och hovrätt. Övriga domstolar omfattas sålunda formellt inte av denna reglering.

I likhet med kyrkoförfattningsutredningen och remissinstanserna anser jag att möjligheten att hålla rättegångsgudstjänst bör finnas kvar. Det behövs emellertid inte regler i lag om en skyldighet för svenska kyrkan att hålla rättegångsgudstjänst. Det är enligt min mening tillfyllest att kyrkomötet meddelar egna föreskrifter om sådana gudstjänster. De nuvarande bestämmelserna i lag om rättegångsgudstjänst bör därför upphävas. Det samma gäller bestämmelserna i 1697 års resolution och 1941 års kungörelse om platsen för rättegångsgudstjänst m. m. Det ankommer emellertid på regeringen att besluta om upphävande av sistnämnda författningar.

I likhet med utredningen anser jag vidare att det bör ankomma på vederbörande domstol att själv bestämma om domstolens personal och nämndemän skall ges tillfälle att delta i en rättegångsgudstjänst. Sådana beslut fattas i administrativ ordning. Om en rättegångsgudstjänst anordnas, bör personalen få tillfälle att närvara i tjänsten. Även nämndemännen bör givetvis ges tillfälle att delta.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom civildepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken,
2. lag om ändring i kyrkolagen,
3. lag om upphävande av två författningar om rättegångsgudstjänst.

Förslagen har upprättats efter samråd med chefen för justitiedepartementet.

4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att anta förslagen.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

